

Гура В.О.

Харківський національний університет

будівництва та архітектури

м. Харків, Україна

e-mail rki314@ukr.net

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ МОВНИХ ТА МОВЛЕННЄВИХ ГРАМАТИЧНИХ НАВИЧОК

У методичній літературі з методики викладання іноземних мов поширений термін «мовні навички» та «мовленнєві вміння». Термін «мовленнєві навички» є менш поширеним і, на наш погляд, менш дослідженим. Зазначимо, що у багатьох випадках цей термін ототожнюється із терміном «мовні навички», що негативно впливає на практику навчання іноземного мовлення.

Зупинимось детальніше на аналізі цих двох типів навичок та стисло сформулюємо зміст кожного з них.

Мовленнєві граматичні навички у нашому розумінні – це навички автоматизованого використання граматичних (морфологічних і синтаксичних) явищ у мові на основі «граматичного почуття». Психофізіологічною основою такого використання є автоматизовані граматичні (морфологічні і синтаксичні) мовленнєві зв'язки, або іншими словами, граматичні мовленнєві стереотипи. Зазначимо, що мовленнєві граматичні зв'язки формуються у процесі надбання людиною індивідуально-мовленнєвого досвіду під час оволодіння різними видами мовлення – ситуативного і контекстного, діалогічного і монологічного, усного та письмового.

Мовні навички суттєво відрізняються від мовленнєвих, тому що це такий тип мовленнєвих навичок, який призначений для створення окремих форм і структур, який функціонує поза умов мовленнєвої комунікації. Психологічною основою такого виду навичок складають інтелектуальні дискурсивно-

граматичні розумові дії, які виконуються за допомогою знання відповідних граматичних правил.

Природньо, що обидва названих вида навичок співвідносяться, якщо мова йде про володіння мовою освіченою людиною. Однак тим не менш зазначені навички зберігають свою специфіку, тому що це різні за своєю психічною природою навички. Інколи вони можуть функціонувати окремо. Так, дитина оволодіває мовленнєвими навичками раніше, ніж засвоює мовні навички, які формуються під час вивчення теорії граматики та виконання граматичних вправ у школі.

З іншого боку, інколи граматичні навички можуть функціонувати окремо від мовленнєвих. Частіш за все це відбувається, якщо людина володіє мовою пасивно: вона вміє правильно створити потрібну форму, сконструювати речення, але не спроможна адекватно та без помилок використовувати ці граматичні одиниці у спонтанному мовленні в умовах природньої мовленнєвої комунікації, тому що граматичні навички не перетворились у неї на мовленнєві автоматизовані навички. Таким чином, незважаючи на зовнішню подібність, ці навички принципово відрізняються.

Вищезначене дозволяє нам зробити два важливих висновки, а саме:

- 1) існують два види вмінь і навичок, які є психологічною основою володіння мовою – мовленнєві і мовні;
- 2) необхідно розрізняти їх під час навчання граматичного аспекту іноземного мовлення.

Беручи до уваги основну психологічну особливість мовлення – наявність автоматизованих граматичних зв'язків як обов'язкової умови граматично правильного говоріння, зазначимо, що створення мовленнєвих граматичних навичок повинно стати центральним завданням під час навчання граматичного аспекту мовлення, іноземного мовлення, зокрема. Природньо, що необхідним компонентом цього процесу є формування у іноземця граматичних навичок і вмінь.

Важливо зазначити, що для формування мовленнєвих граматичних навичок доцільно розробити цілу низку тренувальних вправ, які мають бути ситуативними, комунікативно-мотивованими, системно організованими та орієнтованими на мовленнєві можливості іноземних студентів.

Насамкінець зазначимо, що тільки за умови дотримання всього комплексу названих вимог можливо створення достатньо міцного і водночас пластичного навичку, на базі якого у студента-іноземця може сформуватися мовленнєве вміння використовувати дане явище у всіх видах і формах мовлення з метою повного і точного вираження своєї думки.

Література:

1. Воронин Л.Г., Богданова И.И., Бурлаков Ю.А. Становление речевых навыков при обучении иностранному языку// Новые исследования в педагогических науках: Сб. ст./ Изв. АПК РСФСР, М., 1966. Вып. 6
2. Капитонова Т.И., Московкин Л.В. Методика обучения русскому языку как иностранному на этапе предвузовской подготовки. – СПб.: Златоуст, 2006
3. Пассов Е.И. Основы коммуникативной методики обучения иноязычному общению. – М.: Рус. яз., 1989
4. Шатилов С.Ф. Теоретические основы методики обучения грамматическому аспекту иноязычной речи // Общая методика обучения иностранным языкам: Хрестоматия/ Сост. Леонтьев А.А. .- М.: Рус. яз., 1991